הלוקח עובר חמורו פרק ראשון בכורות ב.

הלוקח

עובר א חמורו של עובר כובבים והמוכר לו אע"פ שאינו רשאי (ה) ב המשתתף לו והמקבל הימנו והנותן לו בקבלה פטור מן הבכורה (ו) שנאמר ג בישראל אבל לא באחרים: **גמ'** כל הני למה לי צריכי דאי תנא לוקח ה"א משום דקא מייתי לה לקדושה אבל מוכר דקא מפקע לה מקדושה אימא ליקנסיה קמ"ל ד) והמשתתף לו למה לי ג) לאפוקי מדרבי יהודה דאמר (ז) שותפות עובד כוכבים חייבת בבכורה קמשמע לן דפטורה מן הבכורה והמקבל ל"ל משום דקא בעי למיתני והנותן לו בקבלה והנותן לו בקבלה למה לי איצטריך סד"א הואיל ועיקר בהמה דישראל היא ליקנסיה דלמא אתי ליאחלופי בבהמה אחריתי קמשמע לן (ח) תנן התם ר' יהודה מתיר בשבורה בן בתירא (ט) מתיר בסום איבעיא להו עובר מה לי א"ר יהודה טעמא דר' יהודה התם דשרי משום דשבורה עובר נמי שבור הוא או דלמא שבורה לאו היינו אורחיה אבל עובר כיון דהיינו אורחיה לאו שבור הוא ת"ש והמוכר לו אף על פי שאינו רשאי ולא פליג ר' יהודה וליטעמיך המשתתף לו והמקבל ממנו והנותן לו בקבלה דלא קתני הכי נמי דלא פליג אלא פליג ולא קתני ה"נ פליג ולא קתני: ת"ש ר' יהודה אומר המקבל בהמה מן העובד כוכבים וילדה מעלין אותו בשוויו ונותן חצי דמיו לכהן והנותן לו בקבלה אף על פי שאינו רשאי (י) קונסים אותו עד עשרה בדמיו ונותן כל דמיו לכהן מאי

הלוקח עובר חמורו. וכתו הוא ועדיין הוא במעי אמו. והאי דנקט חמור ולא נקט פרה מפרש בפירקא תניא (לקמן יג.) דתיירי דזוטרא מילי דפטור חמור פסיק ושדי ליה לגל אינן פירקין מיירי בנכור בהמה טהורה: **אע"פ שאינו רשאי.** כדתניא במסכת ע"ז (ד' יד:) וכ"מ ד) אין מוכרין להם בהמה גסה מפני שעושה בה מלאכה בשבת: **והמשתתף לו.** שנותנין מעות בין שניהם וקונין בהמה: **והמקבל** (ב) **בהמה ממנו.** שהחמורה של עובד כוכבים וישראל מקבלה שיהו מולקין בוולדות אבל גוף החמורה לעובד כוכבים: **פטור מן** ד) **הבכורה.** אם אותו עובר שקנה מן העובד כוכבים או שמכר לעובד כוכבים בכור הוא אינו קדוש הואיל ויש חלק לעובד כוכבים בו אותו בהמה: **שנאמר.** (במדבר ג) הקדשתי לי כל בכור בישראל אבל לא באחרים: **גמ' מייתי לה לקדושה.** שהרי שומעת בשבת וכיון דמלוה עביד ליכא למיקנסיה: **אימא ליקנסיה.** לפדות העובר מן העובד כוכבים ולימנו לכהן: **מדרבי יהודה.** דאמר לקמן המקבל בהמה מן העובד כוכבים מעלין אותו בשוויו ונותן חצי דמיו לכהן: **ועיקר בהמה.** גוף הבהמה וחלי ולדות: **דלמא אתי ליאחלופי בבהמה אחריתי.** שאין לעובד כוכבים חלק בה ולא בולדותיה ואתי למיפטריה ממי מבכורה: **תנן התם.** במסכת ע"ז (דף יד:): **רבי יהודה מתיר בשבורה.** למכור לעובד כוכבים בהמה שנשברו רגליה ובמקום שלא נמשדו על הרביעה וכן במילת מתיר בסום שאין עושין בו מלאכה שיהא בו חיוב חטאת דקתם סום לרביעה עומד והרוכב בשבת אינו ה) אלא מסום שבות שהמי נוטל את עצמו: **עובר מה לי א"ר יהודה.** למוכרו לעובד כוכבים שרי או אסור: **משום דשבורה.** ואינה ראויה למלאכה: **ועובר נמי שבור הוא.** אצל מלאכה: **או דלמא שבורה לאו היינו אורחה.** דבהמה לחיות שבורה הלכך דבר חידוש הוא ולא אתי ליאחלופי ולהתיר מכירת שלמה: **ת"ש.** דמיירי בעובר וקתני אינו רשאי משום מלאכת שבת: **וליטעמיך המשתתף לו.** דקתני במתני' לענין בכורה דפטור ולא קתני ר' יהודה מתיר ה"נ דלא פליג והא קא חזיק לקמן בשמעתין דפליג בהך ברייתא: **רבי יהודה אומר המקבל בהמה מן** ו) **מעלין.** שמין: **ונותן חצי דמיו לכהן.** אבל קדושת הגוף לא קדוש ליקרב למזבח הואיל ומיני לעובד כוכבים: **והנותן** ז) **לו בקבלה.** נמי לא קדוש קדושת הגוף הואיל ומיני לעובד ח) כוכבים פטור מן הבכורה והא דיהיב כל דמיו לכהן קנסא הוא שקנסין אותו לפי ט) שמכרה לעובד כוכבים והנותן לו בקבלה אף על פי שאינו רשאי כלומר שאף על פי שאינו רשאי י) (לאתנו לו) לעובד כוכבים בשמתא: **קונסים אותו.** הואיל ולא הם לדברי חכמים: מאי

מעבר מדכתיב מעבר דגנך ממעטו להו אע"ג דלא כתב ביכורי אדמה מדכתיב לה לקדושה. פ"ה שהכל שותפת בשבת וכן מפקע לה מקדושה שהעובד כוכבים עושה בה מלאכה בשבת ולשון קדושה לא משמע כן אלא קדושת בכורה בהיא ט) דרב מרי בר רחל דכלו חיוביה משום דמפקע להו מקדושה דהוה מקני אודנייהו לעובד כוכבים ואע"ג דבלוקח אם הולד זכר לא שייך מייתי ליה לקדושה פעמים שהעובר נקבה ומייתי לה לקדושת בכורה שולד עובר קדוש בבכורה ולא טעם דמייתי לקדושה מלי למימר דלא שייך למיקנסיה כיון דליכא הפקעה ולא דמי למוכר דליכא הפקעה אלא נמא לי למימר דאפילו הכאת קדושה ליכא ועוד מלי למימר טעם אחר מי מצא לוקח משום דלא עבד איסורא אבל מוכר דעבד איסורא כדתניא אע"פ שאינו רשאי

מימא לקנסיה ומה מתרי טעמי נקט ומכל שכן דיומא הא דלא נקט הכא טעמא דפרישת ממתניתין משום דנפקי מתרי קראי: **לאפוקי** מדר' יהודה. כלומר ר' יהודה נמי ליטעיך לאשמועינן שותפות דלא שמעינן ליה מרישא אלא כ"ש ט) ליטעיך טעי כיון דמשכחת בהא פלוגתא: **אבל** עובר כיון דהיינו אורחיה **לאו שבור הוא.** פירוש לאתי למימלף בההמה אחריתי ועוד מלי למימר משום דעתיד להוליד ולהיות רחוי למלאכה ומהאי טעמא מקניקן דאסור בעובר נמי מיכול בהתרפות דמי ומה מתרי טעמי נקט: **ונותן חצי דמיו לכהן.** ט) לא לקדש קדושת הגוף להיות קרב למזבח מפני תלקן של עובד כוכבים כדפי' בקונטרי וכסוף פרקא) שרי ליה ר' יהודה בגיזה ובעבודה דדרים ליה לא תעבוד בבכור שורך אבל אתה עובד בשלך ובשל אחרים ולא תגוז בכור לאתן אבל אתה גוז בשלך ובשל אחרים וא"ת נהי דלא קדוש קדושת הגוף מ"מ כיון דמדאוריתא מיתת בכורה אותו תלק שיש לו בו יהא של כהן למה נותן לכהן דמי תלקן ר"ל משום טיבותא דכהן ט) לא ניתא ליה בשותפות עובד כוכבים לפי שאינו יכול להוציא תלקן מיד עובד כוכבים בטהרה כל כך וא"ת ובסיפא דקתני קונסין אותו עד עשרה בדמיו ט) אי איירי בפטור חמור ניתא כריש אלא נמא נמי כל דהו אי בשוויו דלמאי לקנסן: **קונסין** אותו עד עשרה בדמיו. דוקא בגסה קנסו אבל דקה כיון דאיסורא ליכא אלא מנהגא בעלמא במקום שהשודים על הרביעה ט) דעובד כוכבים חם על בהמתו אלא מעקר לא קנסו אפילו במקום אלא נהגו למכור ולקנסן אמר רש"ל בגסה מוכר בהמה גסה לעובד כוכבים קונסין אותו עד עשרה בדמיו דוקא גסה אבל דקה לא: מאי

מסורת הש"ס

ה) [נקמן ט:]. כ) ע"ז יד: שבת נד. [נסחים נג.]. ג) ניסין מד.. ד) בכורה אמר עובר כו' שמכר הוא לעובד כוכבים אינו כו' כל"ל ובי"ה בפ"י ל"ק. ה) אל עובד ל"ק. ו) שמפרש לעובד כוכבים ומתן לו מקבלה הם"ד ל"ק. ז) מתנו ל"ק. ח) ל"ל נמקי כולה ומומפין רש"ל וכל"ק נוהם נמקי כולה כדאמרי' נגי שותפות של עובד כוכבים דפיטור כו', ט) בתוכר ל"ק. י) מלן ל"ק מן דהוה מלי למימני עד לו הלם. כ) לו המוכר ל"ק. ל) ל"ל וכל דמקמת מתנגי', מ) הני בכור ל"ק. נ) דקאמר נקרן ל"ק. ס) מבשרמלא ל"ק. ע) [לקמן ג:]. פ) לאיצטריך ל"ק. צ) בס"מ: לחולה. ק) אבל לא קדוש ל"ק. ר) [דף ט:]. ש) דלא ל"ק. ת) [נמ"ר ט"ז יד: טו.].

תורה אור השלם

1. כי לי כל בכור ביום הכותי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי לי כל בכור בישראל מאדם עד בהמה לי יהיו אני יהוה: במדבר ג יג

הגהות הב"ח

(א) במשנה והמשתתף: (ב) רש"י ד"ה והמקבל ממנו וכו' וישראל מקבלה שיהו מולקין בכדי שיהו מולקין ל"ל ותיבת בהמה נמחק:

מוסף רש"י

ר' יהודה מתיר בשבורה. דלא מסתי לה דמסתי לה, מלבד לא חזי ליה ישראל נמי נכרי ולא אתי למיסרייה מכירה מחריתי (פסוקים ג.). **בן בתירא מתיר בסום.** למוכרו לנכרי, מסום שמלאכת הסום אם היה אדם עושה אותה אין חייב עליה חטאת, דלרביעה עומד והתי עשה את עצמו, וכל דאמרו למכור בהמה גסה לנכרי מסום שלא מלאכת מסרות אסור, וסום לי נמי דמיעטיל ומוכר לאו איסורא דאוריתא איכא, שאין זו מלאכה אצל הסום, ונכי אתיהדם שביתת בהמה מלאכה כתיבה (שבת צד. וכעי"ז ע"ז יד.). אלין דכ אלא מסום שבות, דאין נוכרין על נכי בהמה נכי שבות מני לה בתמנת כילה (פסוקים ג.), **קונסים אותו.** לפדות מיד הבכורים (נ"מ"ן חד.).

רבינו גרשום

יוצר וברוא המאורות צופה ומאיין עתידות המבני לבכין אמרות קטיות קדם לאדוניות ואוקמי לפרש

דקדוקי בכורות:

הלוקח עובר חמורו. פטר חמורו של עובר כוכבים עד שהוא במעי אמו: והמוכר לו. או ישראל המוכר לעובד כוכבים עובר חמורו: ואע"פ שאינו רשאי. כדאמרי' במסכת ע"ז דאין מוכרין בהמה גסה לעובד כוכבי: והמשתתף לו. או מי שנותן לעובד כוכבים חצי דמיו בשותפות: או המקבל. מן העובד כוכבים לשמור חמורו שיהו מחצית עובריה שלו או ישראל הנותן חמורו לעובד כוכבים בקבלה שיהו הולדות לחצה או לשליש ולרביע שלו פטור מן הבכורה: שנאמר הקדשתי לי כל בכור בישראל. כלומר שיהא כולו מישראל שלא יהא לעובד כוכבים חלק בו. ומפרש באידך פירקא מאי אריא דתני עובר חמורו בריישא והדר תני עובר פרתו ליתני עובר פרה בריישא וכו': כל הני למה לי. הלוקח והמוכר והמשתתף והמקבל והנותן: משום דקא מייתי לה לקדושה. שאין עושה בו מלאכה בשבת הלכך הקילו על הלוקח עובר שיהא אותו עובר עצמו פטור מן הבכורה. אבל מוכר עובר חמורו דקא מפקע ליה מקדושת שבת ובכורה אימא ליקנסיה שיתן פדיונו לכהן קמ"ל דלא: והמשתתף לו למה לי. השתא הלוקח היכא דכולהו עובר דישראל פטור משתתף דלית ליה אלא חציו מיבעיא: להא אתא לאשמועינן לאפוקי מדרבי יהודה. לא אמר בהדיא אלא הכי קאמר לקמן ר' יהודה אומר המקבל בהמה מן העובד כוכבים דהיינו שותפות דמקבלה לפטומה לחלוק לולדות: דלמא אתי ליאחלופי בבהמה אחריתי. דאינש אחרינא דחזי דהאי לא פריק עובר חמורו זה אמר כך לא צריכנא למפרק בכור חמורי דלא ידע דאיתו דלא פרק בכור חמורו משום דיהב ליה בקבלה לעובד כוכבים: מהו דתימא ליקנסיה דליפרקיה דלא ליתי לאיחלופי קמ"ל דלא: תנן התם. הכי דרישא דמתניתין אין מוכרין בהמה גסה לעובד כוכבים עגלים וטייחין וקא חשיב לולהו: וקתני ר' יהודה מתיר בשבורה לעובד כוכבים. דלא מלאכה היא ובן בתירא מתיר בסוס שאין עושה בו מלאכה שחייב עליה חטאת דסתם סוס לרכיבה ורכיבה אינה אלא משום שבות דחי נושא את עצמו: עובר כשהוא במעי אמו אמר ר' יהודה דמתיר בשבורה מותר האי עובר למוכרו לעובד כוכבים אי לא: משום דשבורה היא דלא חזי למלאכה: עובר נמי שבור הוא. אצל מלאכה: או דלמא. משום דשבורה היא דלא חזי למלאכה: עובר נמי שבור הוא. אצל מלאכה: והשתא כי הוא שבורה שרי לזבונה לעובד כוכבים: אבל עובר היינו אורחיה דהוי בשבור שהוא שבור במעי אמו ועד שהוא קטן לא חזי למלאכה אבל לאו כשבור דמי דהאי אתי לכלל מלאכה לכשיגדיל ולימא דאסר ביה ר' יהודה: ולא פליג ר' יהודה במתניתין. מכלל דסבירא ליה נמי דאינו רשאי למכור עובר לעובד כוכבים: דלא קתני דפליג ר' יהודה. כי ס"ד דלא פליג בהוא איכא דפליג. כדאמרינן לקמן ר' יהודה אומר המקבל בהמה מן העובד כוכבים ולידה מעלין וכו'. שותפין עובדי כוכבים חייב בבכורה אלא פליג אשותפין והוא הדין אכולהו ואי לא קתני דפליג בברייתא ומדפליג ש"מ לר' יהודה מותר למכור עובר לעובד כוכבים: מעלין אותו ונותן חצי דמיו לכהן הוצאי שהוא שלו: אע"פ שאינו רשאי ליתנו לעובד כוכבים בקבלה לפי שעושה בה מלאכה בשבת ועוד שמפקיעו מן הבכורה: קונסין אותו עד עשרה וכו'. שיפדה העובר מן העובד כוכבים אפי' שאינו יכול לפדותו מן העובד כוכבים אם לא יתן לו עשר ידות יותר מכדי דמיו: ונותן דמיו של עובר לכהן ואע"ג דבדמיו ונותן כל דמיו לכהן כיון שיבוא מיד העובד כוכבים הוא עצמו יהיה שלו ולמה דמיו ר"ל משום דפעמים שאין יכול כהן למכור ולקנותו מן העובד כוכבים ואי הוה איירי וכו'.

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ב מהלכות בכורות הלכה כ [וסיי' מהלכות בכורים הלכה טו] סמג עשין קמה קמו:
ב ב מיי' שם הלי' בכורות שם הל"ג [והלי' בכורים שם] סמג שם טוש"ע יו"ד סי' שכ סעיף ג וסי' שכא סעיף כ:
ג ג מיי' פ"ב מהלכות שנת הלכה ד:

שיטה מקובצת

ה) שנאמר כישראל ו) הקדשתי לי כל בכור בישראל וכו' פי' היינו הא דכתיב כי לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל וכ"נ לפ"ר ה"ר יעקב שיחיה והא אמרינן לקמן (דף ט:) דרבנן סברי בכור מקצת בכור ורי' סבר כל בכור בכשמע ולא נקט לבני ישראל בפטר רחם ושמא י"ל רישא דקרא דרישא ועוד אומר מורי שיחיה דהיינו הא דכתיב כי לי כל בכור בבני ישראל באדם ובבהמה וכו' ועניינו איירי באדם ובהמה ונראה לרי' דהאי בישראל לא איצטריך ללוקח עובר חמור של עובד כוכבים דשותפות של עובד כוכבים (פי' כאם נפקא דפטור מדכתיב כל מקנך תזכר דהכי אמרינן בגמרא ותימה ל"ל בעלמא בכורות בקרבנם לחייב שותפות דישראל הא מדאצטריך לפטור שותפות עובד כוכבים הא דישראל חייב ואין לומר דאיצטריך לחייב שותפות ישראל כאם דמחקא לא משמעינן שותפות עובד כוכבים בעובר דהא מכל מקנך תזכר נפקא ר"ל ג) האי דתנינן דפ' ראשית הגז דבכורות בקרבנם (אתא) לחייב שותפות דישראל דמשמע הא שותפות דעובד כוכבים פטור לא הוה מפעטינא מכל מקנך תזכר רק היכא שכל האם לעובד כוכבים והאי דכתיב כל מקנך תזכר י"ל אפי' בהמה טמאה. תוס' חיצוניות: ד) והמשתתף לו למה לי דשמא לוקח דעובד כוליה דישראל הוא פטור משתתף דאין לו אלא חציו מיבעיא. גליון: ו) לאפוקי מדר' יהודה דאמר שותפות עובד כוכבים חייב בבכורה לקמן גבי המקבל בהמה מן העובד כוכבים מעלין אותו בשוויו ונותן חצי וכו' אבל בריש גבי הלוקח עובר בהמתו מודה ר"י דפטור משום דכל האם לעובד כוכבים אבל קשה מעט דמסתמא כל [מקבל בהמה] האם לעובד כוכבים ומקבל הולדות למחצה וא"ה אמרינן לקמן דפריך עלה ר' יהודה ר"ל דהוא ברייתא דלקמן לא הוי כמו המקבל דמתניתין דאיירי דכל האם לעובד כוכבים אלא מיירי שמקבל ממנו ע"מ שיהיה לו חלק בבהמה ובולדות והכי מרמקינן לה במסקנא כגון דיהיה ליה בהמה מעברתא לפטומה דמנו דקנטי ליה אבהמה קנסי ליה אולדות. תוס' חיצוניות: איבעיא להו עובר מה לי. נ"א בקצת ספרים מאי אמר: ז) וכבל מקום וכו' אמוכר לו עובר לעובד כוכבים עובר חמורו דרדיין אינו קדוש עד שיולד דפטר רחם כתיב דאינו קדוש עד לידת רחם וכו': ח) והרוכב בשבת אינו חייב אלא וכו': ט) והנותן בקבלה נמי לא קדוש שאע"פ שאינו ישראי נתנו לו לעובד כוכבים בקבלה: י) מיפשוט מכבורי משום אם וכו' ובדאמרינן בגמרא וכו' והא דעביד בגמ' צריכותא וכו' דנפקי מתרי קראי היינו משום דעד לא תנא וכו' הלוקח עובר עובר כוכבים אי האם או המוכר עובר לעובר כוכבים אי האם וקצת קשה דמשמע וכו' שנאמר בישראל ומשמע דנפקי מהקדשתי לי כל בכור בישראל: ם) דמייתי לה לקדושה פ"ה שהוא שובתת בשבת ולשון קדושה לא משמע כן ועוד קשה מאי קאמר אבל מוכר דקא מפקיע וכו' וכי חייבין על שביתת בהמת עובר כוכבים לכן נראה לי לקדושת בכורה ובסמוכה לעובר כוכבים כל

ם) נגלה דל"ל פיכש"י הקדשתי לי כל בכור בישראל וכו' ומוני פי' הקדיש הם וכו'. ס) נגלה דל"ל ר"ל דלא לאתי דמחיק נמי דמלאים הנז דבכורות וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com